

Møde i retsudvalget torsdag den 31. Januar 2008 kl. 15.00.

Lovforslag L 17 (Retsmægling mv.)

Retsudvalget (2. samling)
L 17 - Bilag 7
Offentligt

Introduktion

Vi repræsenterer Mediationsinstituttet, som er en selvejende institution, der udbyder mediation. Instituttet er oprettet med økonomisk støtte fra Advokatrådet. Lars Økjær Jørgensen er direktør og Claus Kaare Pedersen bestyrelsesformand. Vi er begge uddannede mediatorer. Vi har over 30 uddannede mediatorer tilknyttet ud af de over 200 uddannede mediatorer i Danmark.

Indledning

Vi ved at dette er i allersidste øjeblik inden betænkningen skrives, og at mange vil anse sagen for afgjort, men vi kommer fordi vi tror på at den sunde fornuft vil sejre. Jeg henviser til vores brev af 28. januar.

Det vil efter vores opfattelse være en meget stor fejltagelse for det danske samfund, hvis lovforslag L 17 vedtages i den nuværende formulering således at der indføres offentligt betalt mediation ved domstolene med dommere som mediatorer. I lovforslaget bruges betegnelsen retsmægling, men det er det samme som i andre lande betegnes mediation.

Efter vores mening skyldes fejltagelsen navnlig ukendskab til hvad mediation er.

Hvad er mediation?

Mediation er en konfliktløsningsmetode ved forhandling. Det er parterne i konflikten, der med hjælp fra en mediator forhandler sig til rette, og pointen er at mediator alene fungerer som hjælper i processen. Mediators fokus er processen, hvor mediator hjælper parterne med at få processen til at skride frem og til at erkende deres interesser og behov. Fokus fjernes fra deres juridiske rettigheder og forpligtelser.

Resultatet er derfor meget ofte i fuldstændig modstrid med hvad en korrekt juridisk løsning ville gå ud på.

Sammenlign med domstolsvirksomhed

Retssag

Formelle spilleregler (retsplejeloven)

Konflikten afgøres af en autoritet (dommeren)

Afgørelsen er baseret på loven

Mediation

Ingen formelle spilleregler

Parterne bestemmer selv (mediator er ikke autoritet)

Aftalen er baseret på interesser og behov uden hensyn til loven

Uden at overdrive kan man sige, at mediationsprocessen på alle punkter er det modsatte af retssagen og dermed det modsatte af domstolsvirksomhed.

Hvorfor er offentlig mediation ved domstolene med dommere som mediatorer en fejltagelse?

1. Respekten for domstolene

Vi tager ofte for givet, at vi har et uafhængigt domstolvæsen, som befolkningen i betydeligt omfang respekterer og har tillid til. Sådan har det ikke altid været og sådan er det ikke i alle lande. Denne respekt og befolkningens tillid er møjsommeligt opbygget ved at borgerne har oplevet, at dommeren i en retssag optræder som en uafhængig autoritet, der følger reglerne, både de formelle spilleregler ("retsplejeloven") og den materielle lovgivning. Elementet af forudsigelighed spiller en betydelig rolle for borgernes oplevelse af retfærdighed. Hvis man har handlet i overensstemmelse med loven, kan man med stor sikkerhed regne med at få sin ret.

Den dygtige mediator sætter sig selv til side og lader parterne selv forhandle sig frem til løsninger, der måske fra en juridisk synsvinkel er ravsuskende forkerte.

Hvordan vil det påvirke borgernes syn på dommerne og domstolene, når de fremover vil opleve dommere, der den ene dag virker som lovens vogtere, for så den næste dag aktivt deltager i en proces, som ikke har noget med loven at gøre? Hvis dommerne er tro mod deres rolle som mediatorer, vil de, hvis en af parterne skulle påberåbe sig sine rettigheder eller modpartens forpligtelser, oplyse denne part om, at rettigheder og forpligtelser ikke har noget med sagen at gøre. Hvordan skal respekten for domstolene og dommernes integritet kunne opretholdes under sådanne omstændigheder? Kan man tro på, at borgerne der går ind af den samme dør til

domstolene kan skelne mellem processerne og forstå hvorfor dommeren den ene dag fortæller parterne, at de skal lægge al snak om ret og pligt til side, for så den næste dag at kræve respekt for dommerens rolle som autoritativ fortolker af loven?

Efter vores opfattelse vil en vedtagelse af forslaget lægge kimen til en undergravning af domstolenes autoritet og dermed rokke ved den møjsommeligt opbyggede respekt for og tillid til domstolene – en katastrofe for vores retssamfund.

2. Mediationens fremtid i Danmark

Mediation er en fantastisk ting, som radikalt ændrer vores syn på hinanden og vores konflikter. Se bare på forsoningsprocessen i Sydafrika. Men mediation skal som alt andet vedligeholdes og udvikles med nye impulser. Statsapparatet er ikke velegnet til at udvikle nye forretningsområder, som mediation også er. Gratis mediation ved domstolene uden reel konkurrence fra det private marked vil derfor medføre, at mediation langsomt vil degenerere og visne som reelt alternativ til retssagen.

Som eksempel vil jeg nævne den obligatoriske forligsmægling ved domstolene, der blev indsat i Retsplejeloven i 1952. Også dengang troede man, at det ville udvikle sig og medføre nedgang i antallet af sager der skulle gennemføres til dom. Realiteten er imidlertid, at det ofte er en farce. Selvom dommerne er forpligtet til at mægle forlig kan jeg fra min tid i retten huske rigtig mange tilfælde, hvor dette har indskrænket sig til en bemærkning i forbifarten, såsom ”der er vel ikke noget grundlag for forlig i denne sag”, og så går man i øvrigt videre med domsforhandlingen.

3. Udenlandske erfaringer

Moderne mediation er oprindeligt udviklet på Harvard University i USA for 40 – 50 år siden i forbindelse med overvejelser af hvordan man ad forhandlingens vej kunne løse den Israel-palæstina-konflikten (og det lykkedes jo faktisk dengang at få forhandlinger og opnå en forhandlingsløsning). Senere er metoden udviklet og forfinet og har fundet anvendelse indenfor mange andre områder, f.eks. retslige konflikter, ikke mindst i erhvervslivet. Det er derfor også logisk, at mediation i dag navnlig er udviklet og anvendes i engelsksprogede lande.

I ingen af disse lande er indført mediation på den måde forslaget lægger op til ved domstolene.

Al erfaring i de lande, der i mediationssammenhæng betyder noget, viser at mennesker med vidt forskellig erhvervsbaggrund vil kunne blive mediatorer efter fornøden uddannelse og træning, men at dommere af alle grupper er den dårligst egnede. Det skyldes at dommernes baggrund, uddannelse og erfaring – den gode dommers hele mind-set – er præcis modsat den gode mediators.

Det har været forsøgt enkelte steder men måttet opgives. De eneste aktuelle eksempler er Norge, hvor mediationen er i fuld sving med at blive udvandet til fordel for traditionel forligsmægling, og Finland, hvor mediation endnu ikke er implementeret fuldt ud, men hvor det vil gå på samme måde.

Det er notorisk, at England i henseende til mediation er det ubestridt førende land i Europa. Mediation i retssager er en kæmpesucces. Hvorfor skal vi i Danmark ikke se på og udnytte disse erfaringer? Ikke et ondt ord om Norge og Finland, men i mediationsammenhæng er landene totalt isoleret. Hvorfor skal vi følge i deres fodspor med en usvigelig sikker fiasko til følge, når vi med stor sikkerhed kan overtage de toneangivende landes succes'er?

4. Retsøkonomiske beregninger

Hvis vi tænkte os at der kom et lovforslag om, at staten skulle oprette bagerier, der kunne bage gratis brød til borgerne, ville jeg gætte på, at rigtig mange politikere ville forlange beregninger på, at det samfundsøkonomisk kunne betale sig.

Hvordan kan det så være, at der ingen sådan beregning er foretaget over hvorvidt det kan betale sig at indføre gratis mediation ved domstolene med alt hvad det indebærer i form af beslaglæggelse af lokaler, uddannelse af dommere osv., frem for at lade det eksisterende private marked udføre opgaven?

Der tales ofte om domstolenes sagspukler. Dommernes primære opgave er at deltage i retssager og skrive domme. Hvorfor skal de nu pålægges også at udføre mediation med den konsekvens at sagspuklerne ikke afvikles så hurtigt som ellers?

5. Hvordan skal privat mediation finansieres?

Først og fremmest er det et sundt princip, at de der benytter en ydelse selv betaler herfor. Indenfor beslægtede områder, f.eks. terapi, viser det sig at effekten er større når klienten selv betaler. Men der er selvfølgelig grupper, der ikke kan uden at det vil være en stor belastning. Hvordan hjælper vi dem til også at få del i mediation? Efter vores opfattelse særdeles let. For de allerdårligst stillede vil Fri Proces kunne udvides til også at omfatte mediation. Dertil kommer forsikringssekskabernes retshjælpsdækning, der meget let også kan udvides, så den dækker mediation. Et par selskaber har allerede gjort det, heriblandt Danmarks største selskab, Tryg, hvis retshjælpsdækning også omfatter mediation.

Tak fordi vi måtte komme. Vi håber at retsudvalget vil lade vores synspunkter indgå i betænkningen.